

Interdiszciplinaritás a módosult tudatállapotok kutatásában: Bio-pszicho-szocio-spirituális keretrendszer?

Móró Levente

Centre for Cognitive Neuroscience,
University of Turku, Finland
LEVE@UTU.FI

MAKOG 2010. január 25.

Tartalom

Kognitív idegtudományok & tudatkutatás

A tudat

Módosult tudatállapotok (MTÁ)

Bio-pszicho-szociális paradigma

MTÁ példái (5)

A spirituális élmény

Keretrendszer-tágítás?

Kognitív idegtudományok & tudatkutatás

- A tudat problémája – elmefilozófiai kérdés
- XX. század vége: agyi képzalkotás – Agy Évtizede
- Tudatkutatás (*consciousness research*)
- Kognitív idegtudományok (*cognitive neuroscience*)
- ”Az elme biológiája”: a tudat és az agy kapcsolata

kognitív funkciók (pld. gondolkodás, emlékezet, tanulás)

vs.

legbonyolultabb szerveződésű és működésű biológiai szervünk

A tudat

- **A tudat: folyamatosan változó jelenség**
- **A kutatás tárgya jelen van mindennapi életünkben!**
- **Szubjektív létélmény - személyes megtapasztalás**

szokványos tudati alapállapot
+
sokféle egyéb módosult tudatállapot
(altered states of consciousness, ASC)

Módosult tudatállapotok (MTÁ)

- Álmodás, hipnózis, meditáció, hallucinációk, misztikus, testenkívüli, halálközeli élmények...
- A tudati alrendszerek (pld. észlelés, figyelem, időérzék, identitás) működése ideiglenesen jelentősen megváltozhat
- Kognitív pszichológiai meghatározások
- Neurobiológiai és fenomenológiai kutatások

Bio-pszicho-szociális paradigma

- **Egészségmodell a medicinában**
- **Maslow-féle szükséglethierarchia**
- **A dolgok összefüggnek az azokat átélő egyén személyiségével és társas környezetével**
- **A tudatmódosulást és tudatmódosítást kategorizáló és szabályozó aktuális társadalmi- és kultúrdiskurzusok**

A MTÁ-élmények is pszichoszociális kontextusukban értelmezendők!

MTÁ 1/5: Álmok

John William Waterhouse "Hypnos and Thanatos, Sleep and His Half-Brother Death"

MTÁ 1/5: Álmod

BIO: neurofiziológia, EEG

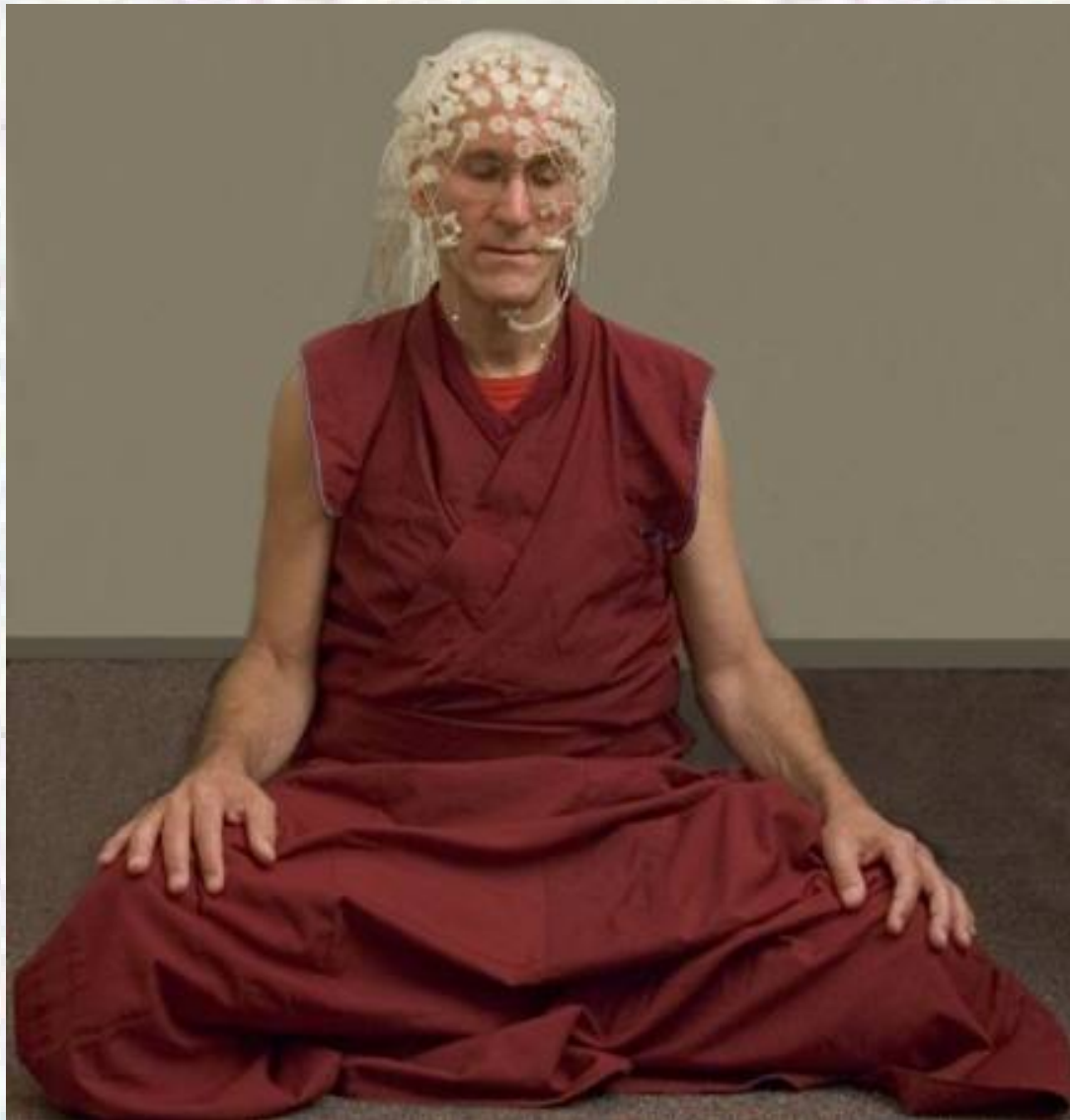
PSZICHO: tudatalatti

SZOCIO: tudatos álom, álmokultúrák

+ asztrális projekció, "ősök szelleme"?

MTÁ 2/5: Meditáció

MTÁ 2/5: Meditáció

BIO: állapotkutatás; MRI, fMRI, EEG

PSZICHO: relaxáció, stresszoldás

SZOCIO: irányzatok, hitrendszer

+ egységérzés, "megvilágosodás"

MTÁ 3/5: Hipnózis

MTÁ 3/5: Hipnózis

BIO: hipofrontális, szemmozgások

PSZICHO: disszociáció, regresszió

SZOCIO: hipnotizőr + hipnotizált interakciója

+ ?

MTÁ 4/5: Transz

MTÁ 4/5: Transz

BIO: fMRI

PSZICHO: hit, imagináció

SZOCIO: kultúrkörnyezet, szerepek

+ sámánutazás, ekstázis, látomások

MTÁ 5/5: Hallucinogének

Pablo Amaringo (1943-2009)

MTÁ 5/5: Hallucinogének

BIO: neurotranszmitterek, EEG

PSZICHO: "szet", célzat

SZOCIO: (szub)kultúra

+ egóhalál, "lények", kozmikus "hálózat"

A spirituális élmény

A szubjektív élmény egyes esetekben túlmutathat az egyéni szinten és egy azt meghaladó transzperszonális vagy transzcendens élménnyé válhat

misztikus, vallásos, testenkívüli, halálközeli élmények

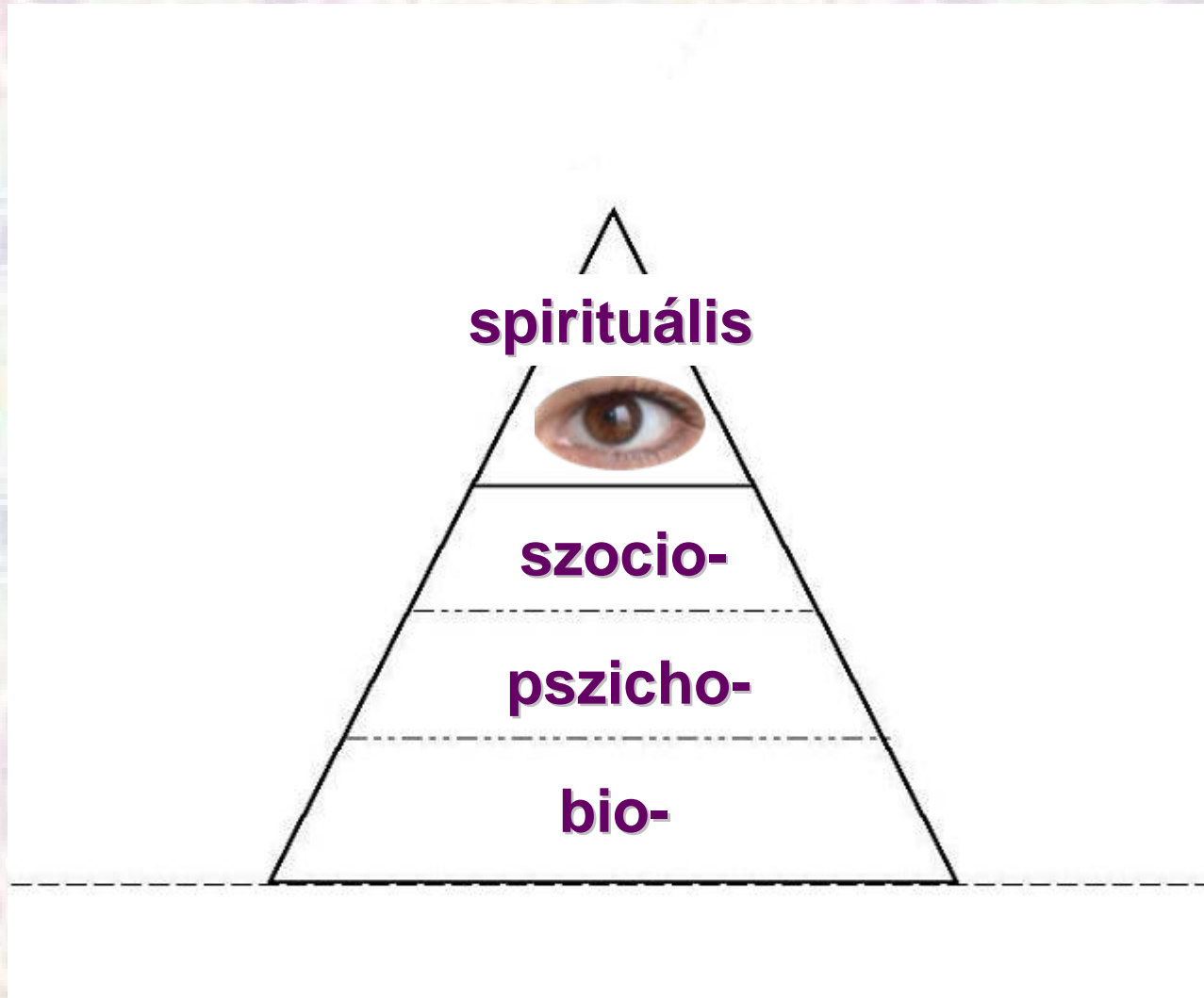
- az én-határok elmosódása, beleolvadás a mindenségbe
- tudás érzete, egységérzés, belátás képessége,
- saját esendőség és nagyobb egységbe tartozás átélése
- boldogság, szeretet, nyugalom, béke, szépség érzései
- misztikus jelleg, felfoghatatlanság, elmondhatatlanság
- találkozás önállóan tűnő lényekkel

Az alany számára meghatározó jelentőségű élmény!

Keretrendszer

- A jelenségeket különböző szakterületek felől párhuzamosan megközelíteni
- Egyéb szintekre történő redukció kényszere nélkül
- Hozzáadott deskriptív információ többlet
- Saját metafizikai keretükben hagyva értelmezni
- Nem ontológiai szint, hanem absztrakciós szint!
- Beépített "nyitott vég" = hely a (még) ismeretlennek

Bio-pszicho-szocio-spirituális keretrendszer?

Köszönöm a figyelmet!